

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

<p>Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.</p> <p>Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.</p> <p>Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.</p> <p>Kéziratokat nem küldünk vissza.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal</p> <p>BUDAPEST,</p> <p>Szentkirályi-utca 28b. sz. a.</p> <p>(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)</p>	<p>A hirdetések árszabálya:</p> <p>A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő</p> <p><i>Egyéb hirdetéseknek:</i></p> <p>egész oldal ... kor. 32.— negyed oldal ... kor. 8.— fél oldal ... " 16.— nyolczad oldal " 4.—</p> <p>A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulatnak</p>
---	--	---

Pünkösdi gondolatok.

O pünkösödök pünkösdje: édes, lelkes születésnapja a készségnek, erkölcsiségnek, szeretetnek! Te vagy lelkem ünnepe! *Prohászka.*

Amaz első pünkösöd óta ha volt valaha szűksége az emberiségnek lélekfelrázó, energiátadó, életébresztő égi beavatkozásra, úgy minden jel és bizonyosság szerint éppen napjainkban vagyunk erre leginkább reászorulva. A lelki tunyaság, az élet köznapisága, az ernyedtt idegek és bepizskolt ideálok e divatos időszakában, mint a tavaszi erdő tiszta levegője után, úgy vágyakozunk az ifjító, az erősítő, az egybeforrasztó és magasabb életre lelkesítő pünkösdi tűz után.

S ha van társadalmi osztály, amelynek élet-hivatása, munkálkodásának messze kiható fontossága leginkább megköveteli a Megszentelő Lélek áldásos erejének segítő kisugárzását, úgy az elsősorban a népet nevelő, a népet oktató, a népet vezérlő tanítóság. Ha valahol, úgy itt s ha valaha, akkor most kell imádkoznunk, hogy az anyaszentegyháznak diadalmas piros pünkösdje ne szárnyaljon el nyomtalanul, a lelki életet erősítő ünnepe ne múljon el sablonszerűen, a lelket megrázó igéi ne hangozzanak el a frázissá silányult igazságok erőtlenségével a katolikus magyar nemzet huszonkét ezernyi tanítóságának körében. Mert elsősorban a «világ savában» kell életerőnek lenni, hogy a világ meg ne romoljék.

O mennyi okunk van arra, hogy szívünk legbensőbb bensejéből fohászodjunk ki a *Veni Creator Spiritus!* Az idealizmusában naiv szemlélő lesújtó tapasztalatokat gyűjthet a hazai közélet minden terén otthonos dekadenciáról és nem kell nagyon merészen és messze következtetnünk, hogy megállapíthassuk «a romlott intelligencia és gyöngye nép» szállóigének igazságát.

Szemlélődjünk csak először önmagunkban s azután körülöttünk. Szolgáljuk-e hivatásunkat

oly szeretettel, oly önzetlenül, oly őszintén és oly odaadással, aminőre a magasabb élet szempontjából mi, vezérlő magyar katolikus intelligencia, hivatva, kötelezve vagyunk? Kinek-kinek lelkiismerete ítéljen erről. De ha azt látjuk, hogy az új idők egyes romlott irányzatainak perverz illata némely helyen kedvesebb anyaszentegyházunk évezredekét éltető, egészséges, megszentelt légkörénél; ha azt látjuk, hogy a keresztény erkölcs, az iskola, a társadalom annyi viharral szemben diadalmasan dacoló rendjének meglazításán, megsemmisítésén nemcsak az esküdt ellenség fáradozik, hanem belülről is segédkezik fölös számú Ephialtes-utód; ha azon kapjuk magunkat, hogy szent hivatásunkkal arányban nem álló világias, silány, anyagi okokból, ha nem is áruljuk el ügyünket, de annak csak kedvetlen, szárnyaszegett, köznapni munkásai vagyunk: bizony mindannyiunk szívéből föl kell buzognia az ünnepi érzésnek, hogy ezt a senyvedt, poshadtt levegőt tisztítsa meg mennél előbb a Krisztusi tanítás megújuló pünkösdi vihara, lankadt erőnket üdítse föl a Szentlélek pünkösdi tüze!

Az egész világ forrongásban van körülöttünk. Legyen a katolikus tanítóság az a mag, amelynek egészséges sejtjeiből az újabb társadalom ki fog alakulni. Ha hűségesen megáll a két évezred annyi viharaiban rendíthetetlenül maradt kösziklán, ha a betüvetés hasznos ismeretén kívül elsősorban nemes ideálokat, keresztényi és nemzeti ideálokat ültet a gyermeki lélekbe, ha a saját lelkének minden szép, jó és nemes iránt föllángoló hevét önti át az ifjú nemzedékbe: akkor nemzete boldogságára a pünkösdi lélek tisztító, acélozó munkáját végzé. Mit nevezünk szép életnek? — kérdezték a bölestől. Ha az ifjúkor eszményeit az öregkor valóra váltja. Mária országának századok előtt zsendült reményei még mindig csak remények. E nagy eszmények ereje hasson át bennünket, a pünkösdi Lélek tüzes vihara rázzon föl tepedtségünkben, hogy akaraterős, energiatelt lel-

künk kisugárzása révén alakuljon jobbra és boldogabba, az ősi ideálokra valóra váltójává a nevelésünkre bizott nemzedék.

Ez lenne a legszebb ünnep: születésnapja a lelkes, a készséges, az isteni, az állandóan főnyszárnyaló, a diadalmas munkának; méltó pünkösöd amaz elsőhöz, a pünkösödök pünkösdjéhez!

Wohlmuth Ernő.

Két törvényjavaslat.

I.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter, Apponyi Albert gróf, két igen fontos törvényjavaslatot terjesztett a törvényhozás elé. Egyik az ingyenes népoktatásról, a másik a gazdasági ismétlő-iskolákról intézkedik.

Mind a két törvényjavaslat a miniszter nagy nemzeti politikáját szolgálja a népoktatás terén. Vannak ugyan egyes részletek úgy az egyik, mint a másik javaslatban, amelyeknek szerencsés módosításával még a látszata is elenyészethet az aggodalmaknak, amelyek a jövőtől való félelem kapcsán a javaslatokkal szemben, mint olyan természetű aggodalmak támadnak, hogy azok miatt a hitfelekezeti iskolákat sok baj érhetné. Apponyi Albert gróf eddigi alkotásai garanciát nyújtanak arra nézve, hogy neki nincs szándékában a hitvallásos iskolák ellen esetlegéni s így bizvást remélhető is, hogy mérlegelni fogja a javaslatok ellen fölhozott és indokolt kifogásokat a részleteknek törvényhozási tárgyalásánál.

Lássuk röviden elsőben is az ingyenes népoktatásról szóló javaslatot.

(1. §.) Az állami, községi és hitfelekezeti elemi népoktatásokról úgy mindennapi, mint ismétlő tanfolyamában a tanítás teljesen ingyenes, akként, hogy ezen népoktatásban sem tandíj, sem az 1891. XLIII. tc. 10. §-ában megállapított 30 filléres járulék nem szedhető.

(2. §.) A nyújtandó díjnak a törvényhozás további megállapodásáig évi 700.000 korona befizetését biztosítja.

(3. §.) A községi és hitfelekezeti iskolafenntartóknak kérelmükre az állam kárpótlást ad azon bevételi esőkkenésért, amelyet az elemi népoktatás ingyenessége maga után von a jelen törvény hatályba lépésekor már fennálló mindazon iskolákra nézve, amelyek az 1907. évi XXVII. t.-c.-ben a tanítói fizetés és kárpótlék kiegészítése céljából kért államsegély engedélyezésére nézve megállapított feltételeknek eleget tesznek. A kárpótlási összeg azonban egy-egy iskolára nézve nem haladhatja meg azt az összeget, mely az illető iskola tandíjköteles növendékeinél fejenként számított évi 15 korona tandíjnak és 1 korona fölvetési díjnak megfelel.

A kárpótlás címén szabályszerűen megállapított összeg többé változás alá nem eshetik. (5. §.)

Az eljárás módozatait a vallás- és közoktatás-

ügyi miniszter és pedig a hitfelekezeti iskolákat érintőleg az egyházi főhatóságok meghallgatása után rendeletileg állapítja meg. (5. §.)

(6. §.) A jelen törvény hatályba lépte után minden olyan hitfelekezeti népoktatás, melyre nézve megállapított, hogy abban a tanulók után tandíj, vagy az 50 filléres beiratási díj kívül más iskolai illeték szedetik, illetve, hogy az 50 filléres beiratási díj nem kizárólag a jelen törvény 1. §-ában meghatározott célra fordítatik, a törvényes következményekre való figyelemzetéssel megintendő és ha a megintéstől számított hat hónap alatt az említett törvényellenességet meg nem szüntette, bezárandó. Arra a községre nézve, melyben hitfelekezeti népoktatás a mondott okból bezáratott, az illető hitfelekezeti iskolafenntartó mindenkorra elveszti iskolafenntartói jogát.

(7. §.) Minden elemi iskola fenntartója köteles az elemi iskola hat évfolyamát elvégzett minden tanuló részére magyar nyelven kiállított bélyegmentes végbizonyítványt adni. Az iskolafenntartónak azonban jogában áll e bizonyítvány rovatait a magyar nyelv mellett hasábosan az iskola tannyelvében is kitölteni.

Hasonlóképp végbizonyítvány adandó ki az ismétlő-iskola három évfolyamot végzett minden tanulóknak.

Ezen bizonyítványokat az illető iskola igazgatója (tanítója) minden díj nélkül állítja ki és az iskola helyi hatóságának, valamint a közigazgatási helyhatóságának (községi elöljáróságának, polgármesternek, Budapest székesfővárosban a kerületi elöljáróságának) hitelesítés végett bemutatja.

Az iskola hatodik évfolyamát, valamint az ismétlő-iskolai tanfolyamot végzett tanulókról és a kiszolgáltató végbizonyítványokról az iskola törzskönyvet köteles vezetni. A törzskönyv is magyar nyelven vezetendő, de a rovatok kitöltésénél a magyar nyelv mellett az iskola tanítási nyelve hasábosan használható.

A végbizonyítvány és törzskönyv mintáját a vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg.

A törvényjavaslat bizottsági tárgyalásánál Molnár János prelátus-kanonok, országgyűlési képviselő a következő észrevételeket emelte a javaslat egyes intézkedéseivel szemben:

Lehet — úgy mond — hogy egy ingyenes népoktatásról szóló törvényjavaslatot elfogadna, de ily tartalmú, mint amilyen a tárgyalás alatt levő, semmiképp sem fogadhat el, mert ez az államosítás egy nemét rejti magában és sérti a katolikus egyháznak a tanítás terén való szabadságát és jogait. Különösen kifogásolja a 3. §-t, amely az állam fokozott ingerenciáját eredményezi; a 4. §. is megszorítja a hitfelekezeti iskolák jogait, a 6. §. a katolikus egyház iskolaállítási jogát korlátozza, a 7. §. rendelkezéseiben szintén jogfosztás van a katolikus iskolákkal szemben, mert a bizonyítványok érvényességét a közigazgatási hatóságok aláírásától teszi függővé.

Apponyi Albert gróf válaszában kiemelte, hogy az egységes magyar nemzeti állam érdekeit tartja mindenekelőtt szem előtt. Amely iskola e tekintetben nem felel meg a jogos követelményeknek, annak eltörlését szigorú kötelességének tartja. *Az általános kötelező ingyenes állami népoktatást nem tartja sem szükségesnek, sem megvalósíthatónak. A népoktatás történelmi fejlődéséhez ragaszkodik.* Ezért jogosult a hitfelekezeti iskolaállításra, de alkalmazkodnia kell az állami érdekekhez. Molnár Jánossal szemben utal a miniszter arra, hogy a jövőben létesülő iskolákban tandíjszedésről szó sem lehet ugyan, de már az 1907:XXVII. t.-e. megadja a módot arra, hogy a miniszter által is szükségesnek elismert új felekezeti iskola magasabb államsegélyben részesüljön és életrekeljen.

II.

Mezőgazdasági állam vagyunk s így a nép művelésének gyakorlati irányát ezen helyzetünk nyilvánvalóan meghatározza. Vagyis azon általános műveltség, amit a hazai népoktatás nyújt, csak akkor teljes, hogyha a nép gyermekeit a gazdasági foglalkozásokra is ellátjuk hasznos tudnivalókkal.

A népiskolai nevelésnek ezt az értékét biztosítja egyrészt a mindennapi iskola és másrészt betetőzi a mindennapi iskolával szoros kapcsolatban szervezett ismétlőiskola. Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter a népnevelés vázolt céljának megfelelővé óhajtja szervezni a magyar népiskolai nevelést és e végből a gazdasági népoktatás érdekében törvényjavaslatot terjesztett a parlament elé. A törvényjavaslat kimondja, hogy *mindazon község, ahol a lakosság túlnyomó része gazdálkodással (földművelés, állattenyésztés, kertészet, szőlőművelés, erdőgazdálkodás) foglalkozik és ahol összesen legalább is ötven olyan ismétlő tanköteles korban levő mindkét nemből való gyermek van, akik nem részesülnek felső nép-, polgári, kereskedelmi vagy középiskolai oktatásban és nem járnak inasiskolába, köteles gazdasági népiskolát fölláttatni.* Ilyenmő iskolát fölláttat az állam, a felekezetek, magánosok és társulatok is. A jelen törvény két-féle (két típusu gazdasági iskolát): *kisebb és önálló gazdasági iskolát ismer.* Az elsőt kötelesek fölláttatni olyan esetben, ha az ismétlő tanköteles gyermekek száma 120-nál kevesebb. Ebben az esetben az elemi iskola tanítói látják el az oktatást. Ha 120-nál több tanköteles gyermek van, akkor már külön szaktanítóval *önálló iskolát* kell létesíteni. A fiúk a leányoktól elkülönítve taníttatnak. A község köteles földet rendelkezésére bocsátani az iskolának, ahol a tanulók a gyakorlati ismereteket elsajátíthatják. A földművelésügyi miniszternek joga van ezenkívül még egy folytatódó tanfolyamot is létesíteni, ahol továbbképzést nyernek a gyermekek. Amint az iskolaállítás, úgy e látogatás is kötelező. Ta-

nitani kötelesek a gazdasági iskolákban hit- és erkölestant, a gazdasági tárgyakból a legszükségesebb ismereteket, azonkívül a gazdasági törvényeket, háziipart, női kézimunkát.

Az önálló gazdasági népiskola beruházási és felszerelési költségeiről a község köteles gondoskodni. *A továbbképző gazdasági tanfolyam összes költségeiről a földművelésügyi miniszter gondoskodik, valamint a tantervet és munkarendet is a földművelésügyi miniszter állapítja meg.*

Az iskolákkal kapcsolatosan a felnőttek részére rendezendő időleges gazdasági, gyümölcsészeti, háziipari tanfolyamok kérdése is megoldást nyer. Az erre hivatott szakemberek a tanfolyamokat a gazdasági népiskolákkal kapcsolatban rendeznek.

A 11. szakasz kimondja, hogy a népiskolai közoktatásról szóló 1868. évi XXXVIII. törvény-cikk 20. szakaszában meghatározott ismétlőiskolai látogatási kötelesség helyébe mindazon községekben, amelyekben gazdasági népiskola szerveztetett, ezen gazdasági népiskola látogatásának kötelessége életbe lép. Ehhez képest minden szülő, gyám vagy gazda köteles a tanköteles gyermeket, aki nem részesül az elemi népiskolánál magasabb oktatásban és nem jár inasiskolába *vagy a saját hitfelekezete által fenntartott elemi népiskola ismétlő tanfolyamába,* tizenkettedik életévének betöltésétől tizenötödik életévének betöltéséig három éven át a gazdasági népiskolába járattatni.

A 12. szakasz szerint a gazdasági népiskolában az évi szorgalomidő legalább 8 hónapig tart. Ezen szorgalomidőnek az egész év 12 hónapjába való beosztását a helyi gazdasági viszonyok szem előtt tartásával a község, az önálló gazdasági népiskoláknál ezenkívül a gazdasági szaktanító meghallgatása mellett a kir. tanfelügyelő állapítja meg.

A javaslat kimondja továbbá, hogy a gazdasági iskolák tanítási nyelve a magyar s hogy a tanító és tanítójelöltek gyakorlati kiképzése céljából köteles minden iskolafenntartó, minden tanítóképző (tanítónőképző) intézettel kapcsolatban, egy önálló gazdasági népiskolát felállítani és fenntartani.

A kath. népiskolák ismétlőiskoláit a törvény nem szünteti ugyan meg és megadja a hitközségeknek azt a jogot, hogy gazdasági iskolát állíthassanak és tarthatnak fenn; azonban ezen felekezeti gazdasági iskolák fenntartásához a hitközségeknek anyagi forrásokat nem biztosít.

Mi azt tartjuk, hogy a népiskolai oktatásban a mindennapi és ismétlőiskolai tanítás egymás kiegészítő részei. Ennélfogva a javaslat nemes intenciói csak úgy valósíthatók meg *nagy általánosságban,* hogyha arról is gondoskodik, hogy a fönnálló hitfelekezeti iskolák saját ismétlőiskolájukat, a fönnálló viszonyoknak megfelelően, könnyű szerrel kisebb, avagy önálló gazdasági iskolákká átalakíthassák.

A törvényhozás feladata, hogy ily irányú kiegészítését a javaslatnak úgy a hitvallásos is-

metlőoktatás érintettségének biztosítására, mint a gazdasági népoktatás intézményének általánosítása érdekében eszközölje.

Vélemények.

III. A jászói kath. tanítói körnek a tanítói orsz. nyugdíjtörvény módosítására vonatkozó határozati javaslata.

1. Minden tag azen naptól legyen nyugdíj-jogosult, melyen mint okleveles tanító állomását elfoglalta, működését megkezdte.

2. A tanító 35 szolgálati év után teljes fizetéssel nyugdíjba mehessen. A nyugdíj-ellátás megállapításánál ne csak a szolgálat éveit, de a hónapok és napok is beszámíttassanak.

3. Az öt évi vagy ennél kevesebb szolgálat után — teljes munkaképtelenség vagy testi-lelki elnyomorodás esetén — kapja a nyugdíjintézet tagja fizetésének 40%-át.

4. Az 1870. év előtt alkalmazásban volt néptanító összes szolgálati ideje nyugdíjazáskor beszámíttassék.

5. Az 1875. évi XXXII. t.-c. által fenntartott s 1793. évi február 12-én kiadott «Ratio Educativno» 290. §-ában biztosított tanítói jog a módosítandó nyugdíjtörvény által további érvényében meghagyassék.

6. A nem állami tanítók nyugdíja teljes szolgálat után nem lehet kevesebb, mint az állami tanítóké. A kántortanítók kántori illetményei, az igazgatótanítói, ipariskolai, gazdasági ismétlőiskolai tiszteletdíjak, amint a fizetésbe, úgy a nyugdíjba is beszámítandók.

7. Ha valaki a tanítói pályáját elhagyta, de később arra visszatér, a megszakítás előtti szolgálati idő a nyugdíjba betudassék.

8. Az ellátás megállapításánál a fillérek koronákra legyenek kikerekítve.

9. A nyugdíjösszegbe számíttassék be a teljes lakáspénz a megállapított lakbérosztályzat szerint. Az így biztosítandó lakáspénz 4%-a szedessék be a nyugdíjadóval.

10. Az 1875. évi nyugdíjtörvény 28. §-a azon intézkedése, hogy a tanító nyugdíjazásakor a nyert nyugdíj 2%-át a nyugdíjalapba fizesse vissza, törlendő.

11. A nyugdíjadó negyedévi részletekben előre fizetessék be.

12. A tankötelesek után szedett 30 fillér nyugdíjpótlék beszüntetendő.

13. A fizetésemelkedés különbözete után kirótt 50% 5-re szállíttassék le.

14. Az 1875. évi nyd. törv. 36. §. szerint 1875., 1876., 1877. évekre évi 50 ezer forintot, 1878-tól 1880-ig évi 100 ezer, azontúl évi 150 ezer forintot fizetett a közokt. min. a nyugdíjpénztárba. Jogos és méltányos kívánság, hogy ezentúl legalább egy millió koronát fizessen be.

15. Az özvegyi segélydíj a férj öt vagy öt évnél kevesebb szolgálati után 40% legyen.

16. Az 1875. évi nyd. törv. 16. §-a 2. pont-

jának azon része, mely az özvegyi segélyt megtagadja a nőtől, ki az elhunyt férjjel már annak nyugdíjba helyezése után lépett házasságra — törlendő.

17. Annak a tanítónak, ki fegyelmi úton állását veszítette, neje az öt megillető ellátást kapja meg, gyermekei pedig a tanítói árvaházakba veendőek fel.

18. Aki öt évnél kevesebb szolgálat után önvétke vagy hibája nélkül elnyomorodik, államköltségen emelendő tanítói menháza helyezésre el; mert az ilyenek állandó gondozás, nem pedig nyugdíj kell.

19. A család nélkül elhalt tanító vérrokonai igényt tarthatnak a nyugdíj bizonyos részére, ha kimutatják, hogy teljesen az elhunyt támaszára voltak utalva.

20. A felárvaék fejéknél az anyát megillető ellátásnak ne $\frac{1}{3}$ -t, hanem $\frac{1}{2}$ -ét élvezzék; és tekintet nélkül a szülők szolgálati éveire, részesüljenek gyámpénzben. (Az 1891. évi nyd. törv. 8. §-a 2. bekezdése: «A gyámpénznek valamennyi gyermekre eső összege az özvegyi ellátás összegét meg nem haladhatja» — törlendő. — Az oly árva, ki középiskolára készül vagy ennek megfelelő tanintézetbe jár s felsőbb kiképzésre készül, még 40 korona nevelési pótlékot kapjon.

21. Az árvák a gyámpénzt ne 16 éves koruk betöltéséig, hanem a fiúk 20, a leányok 18 éves koruk betöltéséig, illetve tanulmányaik befejezéseig, legfeljebb 24 éves korukig kapják.

22. Temetési költségül 3 havi tanítói fizetésnek megfelelő összeg minden nyugdíjra jogosult után, annak elhalálozása esetén kiutaltassék.

23. A nyugdíjkezelő bizottságba az ország különböző iskoláinak tanítói számarányához képest a kath. tanítók is megfelelően nyervek képviseltetést s szavuk e bizottságban súlyal bírjon.

24. A tanító bárminemű nyugdíjsérelmével a közigazgatási bírósághoz fellebbezhessen.

IV. A tanítóképzés reformja.

Az a kérdés, mely a tanítóképzés reformja körül a tantestületek körében megindult, amely a tanítóképzést a mainál magasabb színvonalra igyekszik emelni, a tanítóképzők négy osztályával, túlságos anyag felhalmazása nélkül, sikeresen keresztül nem vihető.

Szerintem tehát a tanítóképzés reformja legszerencésebben a nyolc középosztály és két évi egyetemmel volna megoldható. A nyolc középiskolában a közismereti, a két évi egyetemen pedig a szakismereti tárgyak és ismeretek elsajátításával a tanítóképzés teljesen megfelelné azoknak a követelményeknek, amelyek körül a tantestületek kebelében a vita megindult.

Szerény véleményünk szerint a tanítóképzés reformja így módon volna a legsikeresebben megoldható. (Teljesen más nézetten vagyunk. Szerk.)

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

Tanítói állások némely illetményeinek új értékelése, illetve egyes tanítói javadalmak újabb megállapítása. *Kivonat a besztercebányai egyházmegye f. évi VII. körleveléből.* Az 1907. évi 27. t. c. 8. § a kötelezőleg elrendeli, hogy az 1893. évi 26. t. c. alapján 800 koronánál nagyobb összegben megállapított, tehát eddig fizetésiigésként államsegélyre nem szorult, oly tanítói javadalmaknál, melyeknél a tanítói (vagy kántori) jövedelem egy részét ingatlanok hasznélvezete, illetve terményjárandóság képezi, az említett illetmények a hivatott törvényszakaszban jelzett alapon újra értékeltesse, vagyis hogy az ily tanítói állásokra vonatkozólag új javadalmi jegyzőkönyvek vétessenek föl. Az új jövedelem-összeírásánál követendő eljárást az 1907. évi 27. t. c. végrehajtásáról szóló 76000/907. számú miniszteri Utasítás 16., 17. és 18. §§-ai szabályozzák, míg ugyanezen Utasítás 19. szakasza aziránt intézkedik, hogy minden egyes tanító részére szabályszerű díjlevél állíttassék ki, mely az illető közigazgatási bizottsághoz is beküldendő. A hivatott törvény, illetve Utasítás fenti intézkedései alapján a nagymélt. m. kir. Vallás- és Közokt. Miniszter úr 144000/907. sz. a. külön is felszólította az összes közigazgatási bizottságokat, hogy az idézett t. c. 8. szakaszának rendelkezései alá eső tanítói állásokról a kántori javadalmat és a termény- illetve földjövdelem újabb értékelését is feltüntetendő díjleveleket, az ezek alapjául szolgáló javadalmi jegyzőkönyvekkel együtt folyó évi június hó végéig követeljék be. Mindezekhez képest ezennel felhívom az iskolaigazgató lelkész urakat, hogy ott, ahol valamely tanítói állásnak az 1893. évi 26. t. c. szerint megállapított járandóságai egyfelől meghaladják az évi 800 koronát, másfelől pedig ingatlan- vagy terményjövdelemből is állanak, az iskolaszék részéről haladéktalanul kérjék föl a járási főszolgabíró (városokban a polgármestert), hogy az illető tanítói javadalmat a többször idézett miniszteri Utasításban jelzett módon újra állapítsa meg. Ezen új javadalmi jegyzőkönyvek a 2627/907. számú körrendeletben előirt nyomtatvány-minták szerint öt eredeti példányban lesznek felveendő, s ugyancsak öt példányban állítandó ki az érdekelt tanító részére a javadalmi jegyzőkönyvvel tételről-tételre pontosan egyező, névre szóló díjlevél, melyet az iskolaszék elnöke és jegyzője írnak alá s látnak el hivatalos pecséttel. Önként értetik, hogy azon esetre, ha az illető tanító korpolék-illetményt élvez, ezen járandóság szintén fölveendő a díjlevélbe, még akkor is, ha az a javadalmi jegyzőkönyvben, a 76000/907. sz. miniszteri Utasítás 16. §-ának IV. pontjához képest, esetleg nem szerepel. E díjlevélnek mind az öt példányát az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján legkésőbb f. évi július hó 1-ig főpásztori jóváhagyásom alá kellend terjeszteni s egyszerű mind az új javadalmi jegyzőkönyvnek is egyik példányát az egyházmegyei levéltár számára ide beküldeni. A díjlevél megerősítése után úgy ebből, valamint a jövedelem-összeírásai jegyzőkönyvből is az iskolaszék 2—2 példányt a közigazgatási bizottsághoz tartozik a főszolgabíró (polgármesteri) hivatal útján beterjeszteni, míg 1—1 példányt a tanítónak adandó ki, illetve az iskolai ügyiratok közt gondosan megőrzendő. Garamszentkereszt, 1908. május 22.

EGYESÜLETI ÉLET.

Irodalmi pályázat. *Érsekujvár vidéki róm. kath. népnevelők egyesületéhez*, tartozó *«érsekujvári kör»* tagjai részére a következő pályafelvetések tüzetnek ki kidolgozásra régett: 1. Miképpen lehet a gyermekekben a vallás, a haza és a szabadság szeretetét felbrazsíteni? Díjazza tiszteletendő Vargha János kerületi esperes, tanfelügyelő úr. Az 1-ső díj 50 korona, a második díj 30 korona. 2. A magyar beszéd tanításának módszere a nem magyar tanítási nyelvű népiskolában. Díja 100 korona. Az iskolai kényszer nélkülözhetővé tétele. Irányelv:

Miként lehetne elérni azt, hogy a gyermekek iskoláztatására a szülőket ne kelljen kényszeríteni, hogy a szülők az iskolát önmagáért kedveljék, gyermekeik oktatását oly tőkének tekintsék, mely sokkal értékesebb eszményibb és realisabb hasznot, kamatot hoz, mintha a szülő gyermekét már tanköteles korában munkaerőnek tekinti s zsenge erejét kizsarloja. Díja 100 korona. A két utóbbi 200 korona pályadíjat Halász Gyula leánkeszi-i jegyző úr adja. A pályamunkák idegen kézzel írva, jelíges levélke kíséretében 1909. évi januárius hó 31-én alulirothoz nyújtandók be. A később érkező pályamunkák tekintetbe nem vétetnek. Fogadja mindkét kiváló tanügybarát szép áldozatkészsegeért a kör nevében forró és hálás köszönetemet! Lajosműve, 1908. május hó 25-én. *Fanck Gáspár* a kör világi elnöke.

Meghívó. A *«szendrői esperesi kerület róm. kath. tanítói köre»* f. év június hó 11-én Boldván gyűlést tart, melyre a kör t. tagjai és tanügybarátai tisztelettel meghívotnak. A közgyűlés fontosabb tárgyai. A szentmise. Egyházi elnök megnyitó beszéde. A kör 25 évi fennállásáról megemlékezés. *Fürj Miklós*, a kör jegyzője. Gyakorlati tanítás: írva olvasás phonominika alapján tartja: *Aradi Ferenc*. Értekezés: «A gyógypedagógia oktatásügy általános ismereteiről», tartja: *Fürj Pál* budapesti tanár. Értekezés: «Az elemi kis káté» hibás kérdései», tartja *Mónár Géza*. Közérdekű megkeresések és körlevelek felolvasása. Minden megjelenő levelező lapon jelentkezzen *Aradi Ferenc* házi gazdánál. Szendrő, 1908. május 30. *Fürj Miklós* k. jegyző, *Lehoczky József* világi elnök. *Baráczius József* egyházi elnök.

Tanítógyűlés. A *Csurgó esperességi róm. kath. tanítóegyesület 25. évi jubiláris közgyűlését* f. évi június hó 4-én Csurgón a róm. kath. iskola helyiségében tartotta meg, melyen az egyesület tagjai és a tanügy barátai szép számban jelentek meg. A tárgysorozat főbb pontjai voltak: Reggel fél 8 óraker szentmise. A kerületi tanfelügyelő üdvözlő beszéde után *Nagy Anna* gyakorlati tanítást tartott. Az egyesület 25 éves vázlatos történetét felolvasta *Dénes Lajos*. «Az iskolán kívül» címen felolvasást tartott *Szolár Béla*.

Meghívó. Az abaujtornamegyei általános tanítóegyesület kassai járásköre *Bárczán* június 9-én tartja meg gyűlését.

IRODALOM.

Tanítók Évkönyve.

Tanítók, lelkészek, tanítónők, nevelők, tanítójelöltek és a népnevelésügy minden barátjának használatára kiadja a Szent-István-Társulat.

Szerkesztette: *Wohlmuth Ernő*.

Tartalma:

Prohászka Ottokár dr: *A magántulajdon a mai társadalomban.*

Giesswein Sándor dr: *Szociális nevelés.*

Erdősi Károly: *A tanító a kulisszák mögött.*

Ember Károly lovag: *Az orsz. kath. magyar iskolaegyesület.*

Bertalan Vince: *Segélyalap és árvaház.*

Dobos János: *A hazai tanítószék közkincesi.*

Farkas Zsigmond: *A természetes élet- és gyógy-módokról.*

Görcsöni Dénes: *A nemü fölvilágosítás és az elemi iskola.*

Görcsöni Dénes: *A tanítók és a szabadtanítás.*

Görcsöni Dénes: *Népszövegség.*

Herodek Károly: *A vakokról.*

Horváth E. János: *A beszédhibák.*

Lanzeritsch Antal: *Vezérkönyv az énektanításhoz.*

Medgyesi János: A néptanítók tubinvalói a siketréna gyermekekről.

Pacsory Károly dr. és Székely Károly: Tanítók járvandóságairól.

Wahlmuth Ernő: Iskolai könyvtár.

Wahlmuth Ernő: Mit olvasson az ifjúság?

Wahlmuth Ernő: Népkönyvtárak.

1908. szept. 1-től 1909. aug. 31-ig terjedő nap-tari rész. — 6-féle óraterv. — Iskolai főhatóságok. — Tanügyi Tanács és Százask Bizottság. — Kultuszminiszterium. M. kir. tanfelügyelők. — Tanítóképzők. — S egész sereg kulturális témáról szóló apróbb és nagyobb közlemény, ismertetés és tájékoztatás.

A zsebalakú, vastos, díszes vászonkötésű, kb. 18 ives könyvnek bolti ára 3 korona lesz. Azonban a *Szent-István-Társulat állandó rendeltető, rendszeres tagjai és pártoló tagokat gyűjtő 1 koronás kedvezményes áron kapják.* A Tanítók Évkönyve július első felében kerül ki a sajtó alól, de a megrendelések már most jelezhetők a *kiadó Szent-István-Társulatnál.* (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.)

Klinda Károly Hangutanzó Abécé és olvasókönyv. Ara 56 f. Szövege mind nyelvi, helyesírási stb., mind módszertani szempontból teljesen kifogástalan. Az abécés részben minden egyes új betűvel a vonalrendszerbe rajzolt nyomtatott betűalakból származtatja le az írottat. Megmutatja mit kell hozzá tenni vagy elvenni, hogy a nyomtatottból előálljon az írott. Errel egybekapcsolja a két alakot s a felismerést biztossá, gyorsá és könnyűvé teszi. Azután az így előállított alakot szét-szedi alkotórészeire, bemutatja megfelelő egymásutánban az elemeit kepező vonalakat, vegre az ezekből előállított kifogástalan írott betűt állítja előtérbe, amivel nagyon megkönnyíti a helyes íratást. Az egész könyv tartalma a gyermekek képzetkörüének s felfogóképességének megfelelően van megválasztva. Az abécés rész egyes szavai eleinte mind olyanok, melyeket a tanuló mindennap használ. Megtalálja benne mind városi, a mind falusi tanuló a magasságát. Amely mértékben ügyesedik aztán az olvasásán s kezd eszmélni a tartalomra, oly mértékben, lassú egymásutánban kap egy-egy új szót, mellyel szókincsét szaporíthatja. Ennek értelmezése azonban semmi nehézséggel sem jár, mert legtöbbször egyszerű szócserevel eszközölhető. Az abécé II. részének tartalma főleg az ideális irányt tartja szem előtt. Az olvasmányok nem e könyv számára lettek készítve, hanem nép-meséinkből, s neves írónk java munkáiból a célnak megfelelőek kiválogatva. Sebaj sincs nyoma a mondvaságnak, külön e célra gyártott untató dolgoknak. A könyv elrendezésében módszertanilag kifogástalanságra, nyelvvezetésben körül-metszett magyaros zamattalanságra, tartalmának minden részében pedig az erkölcsi érzület, hazaszeretet és vallásosság szilárd alapozására törekszik. Tanulmányozás céljából kért tiszteletpéldányokkal a tanító urak szívesen szolgálnak a kiadó Szent-István-Társulat.

VEGYESEK.

Tanszereket és teljes iskolai berendezéseket jutányosan és előnyös fizetési feltételek mellett szállít s költségvetésekkel készséggel szolgál a **Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatala és könyvkereskedése** r. t. Budapesten.

Nagybeteg főpásztor. Szatmár egyházmegye főpásztora, *Boromissza* Tiber püspök úr az elmúlt hetekben bérmentjáról nagyfokú hűléssel tért vissza székhelyére. A szeretetvetszettel főpásztor hűlése tüdőgyuladássá fejlődött s most nagybetegen fekszik szatmári rezidenciájában. Lapunk zártakor örömmel értesültünk, hogy a püspök úr a krízisen túl van és Isten kegyelméből remélhető immár a teljes felgyógyulása. *Kálár* Ambrus káptalani helynök megható körlevélben hívta föl az egyházmegye papságát, hogy a beteg főpásztorért a hűvekkel együtt imádkozzanak.

Kath. polgári leányiskolák tanterve. Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács albizottságot küldött ki a polgári leányiskolák tantervjavaslatának elkészítésére. *Keményffy* Dániel, az albizottság elnöke köriratban kérte föl az érdeelt kath. polgári leányiskolák mélyen tisztelt elöljáróit, hogy a tantestület véleményét a tantervre vonatkozólag hozzá Esztergomba (vizivárosi plébánia) beküldeni sziveskedjenek. A kath. polgári iskolákra nézve ez a tanterv lesz kötelező és nem az állam által kiadott.

Halalozás. *Id. Pufsch* János nyug. kántortanító, a loesmándi esperesi körület tanítóegyesületének volt elnöke, életének 73-ik évében, a szentségek ajtatos fölvele után meghalt Fülesen f. évi május hó 30-án. Áldás emlékére!

Szerkesztői üzenetek.

Sz. R. A választ várjuk. Köszönet. — **D. J.** Levélben feleltünk. — **B. K.** A szorgalmi idő kezdetét és végét az iskolaszék tüzi ki a törvény rendelkezéseinek megfelelően. A szorgalmi idő 10 hónap és faluhelyen *legalább* 8 hónap. A vizsgálatot igen sok helyen csak azért tartják korábban, mert a mezei munka miatt sokan nem látogatják rendszeresen az iskolát. De a vizsgálat után a rendszeren járók számára megtartja a tanító a tanítási órákat az iskolaszék által meghatározott időig. Az új törvény szigorúan intézkedik a legalább 8 hónapig tartó szorgalmi idő betartása iránt. — **Sz. L.** Levélben feleltünk. — **M. D.** Mi azt hisszük, hogy azt csak *kivétel*en intézte el a jelzett módon az üzemvezetőség, mert a rendeletet, amely azt előírja, a köznyilvánosságnak ismernie kellene. Köszönjük szives értesítését, így alkalmat ad arra, hogy ebben az ügyben teljes értesítéseket szerezzünk. Nem csak méltányos, de igazságos volna, hogy az említett kedvezményben minden tanító részesüljön. — **Sz. I.** Levélben feleltünk. — **M. E.** A 100-as bizottság ülésének ideje még nincs meghatározva. — **Sz. A.** A személypótlékért folyamodást terjesszen be az egyházi főhatósághoz. A kérvény a miniszterhez intézendő. — **W. L.** Elkésve érkezett. — **V. K.** Közzétettük.

Felelős szerkesztő **Ember Károly:**

Kérelem! Zavarok és késedelmek elkerülése végett, minden hirdetésre vonatkozó levelet a kiadóhivatal címére — nem szerkesztőség — kérünk küldeni.

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

A belai róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdetnek. Javadalom: két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás. 5 hold 1230 □ öl szántóföld, 300 □ öl kert. Fizetés: a községtől 160 kor, meckaváltásig 140

kor., államsegély 504 kor. s a törv. ötödéves korpótlék; a hivatott munkaváltság 80 kor., zsellérektől 6 véka rozs, tandijváltság 16 kor. A pályázati kérvények július 10-ig az alulírottakhoz küldendők. A választást július 12-én d. e. a pályázók személyes jelenlétében fogom megtartani. Megválasztott állását folyó évi szeptember 1-én elfoglalni tartozik. *Zlatnyánszky János* iskolaszéki elnök, Muzsla. 136 2-3

Győri püspöki megye.

Rábakeczől róm. kath. iskolaszéke pályázatot hirdet június 20-ig egy osztálytanítói állásra. Javadalma 800 kor., fizetéskiegészítés folyamatban. Állás szeptember 1-én foglalandó el. Kérvények *plébániahivatal*, Beled (Sopron m.) címre intézendők. 137 2-2

Szombathelyi egyházmegye.

A zalaegerszegi róm. kath. plébániában elhalálozás folytán megüresedett kántori állásra pályázatot hirdetnek. A kántor javadalmazása: 1. A város pénztárából 1200 kor. fizetés 5-ször 5 évenként 10% korpótlék, melynél a városnál eltöltött szolgálati idő vétetik alapul, továbbá 300 kor. lakbér illetmény. 2. 1142 négyzet öl szántóföld haszonélvezete, melynek adóját a város fizeti. 3. A szombathelyi megyés püspöktől évenként 120 liter buza és 240 liter rozs és a díjlevélben megállapított stolaris jövedelmek. (évi értéke körülbelül 1400 kor.) 4. A kántor tagja a városi tisztviselők nyugdíj alapjának. 5. Ezen javadalmazásért megkívánatik Zalaegerszeg városában a kántori teendők teljesítése az állami elemi iskola IV. V. VI. osztálybeli fiúk és leányoknak heti egy-egy órai egyházi ének tanítása, továbbá okmányokkal igazolt zeneképzettség és u. n. Gregorián féle chorális énekekben való teljes jártasság. 6. Elvárja a város közönsége azt is, hogy a kántor állandó egyházi énekkart szervezzen egyházi előjáráságra pedig, hogy a népenekeket megfelelő szellemben fejlessze. 7. Pályázók kérvényüket keresztlevelelükkel, képesítésüket s eddigi alkalmaztatásukat igazoló eredeti okmányokkal felszerelve 1908. évi június 28-ik napján délelőtt 11 óráig a polgármesteri iktatóba nyújtsák be. 8. Pályázók próbája július 8-án d. e. 9 órakor a róm. kath. templomban, a választás pedig azon nap délután 4 órákor a városház nagytermében fog a képv. test. által megtartatni. 9. A megválasztott állását legkésőbb f. év augusztus hó 1-én tartozik elfoglalni. *Dr. Korbai Károly* polgármester. 141 1-1

Orgonahangok ötödik bővített kiadása 910 énekekkel 3, 4, 5 kor. *Egy orgonavirágok* hatodik bővített kiadása 554 énekekkel 2, 40, 3 kor. Díszes, erős kötésekben megrendelhető *Molnár József* kántornál Künszentmiklóson. 140 1-3

Hasznos zeneművek.

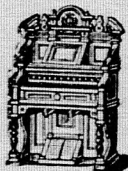
Orgonára Nemesovits: Gyakorlati orgonász 3-00 kor. — **Körner:** Gyakorlati orgonász 648 darabbal 3-60 kor. — **Bach:** Könnyű praludiumok 1-30 kor. — **Mendelssohn:** Összes orgona-szerzeményei 2-00 kor. — **Bach:** Orgona-album 3-60 kor. — **Brosig:** Orgona-könyv 5-40 kor. — **Rüch:** Gyakorlati orgonaiskola 3-80 kor. — **Volekmar:** Ünnepi praludiumok 1-30 kor. — **Hiss:** Präfatio orgonakisértelei 2-00 kor. — **Harmoniumra:** Praludium album (100 darabbal) 1-30 — Harmonium gyöngyei (80 átirat) 2-60 kor. — **Fuga-album** 2-30 kor. — **Wannaus:** Harmonium-iskola 2-00 kor. — **Volekmar:** Harmonium-album 2-30 kor. — **Kantor:** Összes szerzeményei. — **Köhler:** Zongora iskola 3-60 kor. — **Hohmann:** Hegedű-iskola 2-30 kor. Bármely egyéb zenemű kaplató. **BRICHTA E. zeneműkereskedése Törökbálint (Pestmegye.)** 142-1

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ ÉS TSA

Budapest, X., Delej-utca 11/B (Tisztviselőtelep.)

Pedális harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgona-méretekkkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák. Bérmentes szállítás az utolsó vasuti állomásig. Tanerőknek s lelkeseknek különös szívalköszönet. Árjegyzék ingyen és bérmentve. Részletfizetés engedélyezve. 706

Részletes tanmenet

(kész tananyagbeosztás és órarend) a róm. kath. püspöki tanterv alapján az I és 2 tanítói iskola számára. Megrendelhető megjelenésig (július 1-ig) **4 korona** előfizetési, azután **5 korona** bolti áron. A tanmenet készítéséhez csinos **nyomatványfüzet** a VI. osztály számára **2 korona**, a IV. osztály számára **1.80 korona**, a III. osztály számára **1.60 korona**, a II. osztály számára **1.40 korona**, az I. osztály számára **1 korona**, az **Államsegély-kérvény és mellékletei 2 korona**, a **Népművelési Egyletek Szervezése 1 korona** előleges beküldése mellett

Gyerkes Mihály igazg.-tanítónál Székelyudvarhely. 712

Elismert csak elsőrangú műrecek a valódi

ZIMMERMANN-féle

HARMONIUMOK

házi, iskolai és templomi célokra.

Tanároknak részletfizetésre megegyezés szerint.

Nagyon ajánlatos különlegesség:

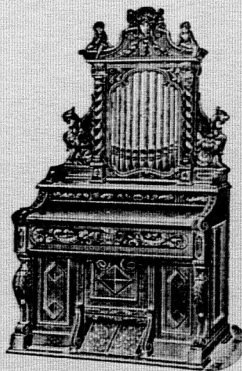
ZIMMERMANN-féle iskolaharmoniumok 170, 190 és 220 K.

Képviselet Ausztria-Magyarország részére:

HÖRL NÁNDOR POZSONY,

Ventur-utca 24.

Képes árjegyzék ingyen.

Különlegesség! 456 Különlegesség!

Valódi elsőrendű külföldi

□□□□ Pianinót □□□□

= Középarokban szállít =

Pozsony, Ventur-utca Hörl Nándor 24.

A Szent-István-Társulat kiadványai:

Hogyan kell szavalni?

Irta Martonffy Ernő. Ára füzve 1 korona.

Tartalmából kiemeljük: Tájékoztató. A hang, Allás, Arcjáték, Taglejtés stb. — 1 K 10 f. beküldése ellenében a szállítás bérmentes.

Az új eljegyzési és házassági törvény magyarázata.

(A «Ne temere decretum» alapján.)

Irta dr. Leitner Márton. Ford. Körmöczy Ernő.

Ára 1 korona.

1 K 10 f. beküldése ellenében bérmentes, szállítatik.

A boldogságos Szűz Mária tisztelete

a görög egyházban.

Irta Szémán István. Ára 1 korona.

1 korona 10 fillér beküldése ellenében bérmentesen szállítatik.

Középkori pápai adókönyvek.

Irta dr. Lukesics József.

Ára 60 fillér.

70 fillér beküldése ellenében a küldés bérmentes.

A jó gazdasszony szakácskönyve.

Irta Triebnigg Viktorné. Ára kötve 4 korona.

Oktató népies füzetek.

Útmutatások az okos gazdálkodásra.	fill.		
Remete Péter a derek földműves. (8. szám.)	08	<i>A jó tehén.</i> (218. sz.)	08
Hogyan lett Lajtos uram mólós emberré? (26. szám.)	06	<i>A kaszálók és legelők ápolása.</i> (221-ik szám.)	06
<i>A szántásnak és a vetésnek titkai.</i> (27. sz.)	06	<i>A sertés tenyésztése és hizlalása.</i> (224. szám.)	12
<i>Mi a magyar gazda lényessége, avagy ki nek lehet szép lova, szép szarvasmarhája?</i> (28. szám.)	06	<i>A kisgazda lova.</i> (235. szám.)	24
<i>Hogyan gazdálkodjunk?</i> (121. szám.)	08	<i>Jó hús-olcsón! A házinyúl tenyésztéséről.</i> (237. szám.)	10
<i>A gazdag vőlegény és a szegény menyasszony, vagy hogyan lehet semmiből is pénzt teremteni? A selyemhernyó tenyésztéséről.</i> (143. szám.)	20	<i>Aprójószág. Baromfitenyésztési útmutató.</i> (238. szám.)	24
<i>Méhészkedjünk!</i> (155. szám.)	32		
<i>A bőr kezelése a pincében.</i> (216. szám.)	08		
<i>Kinészthány a kertben, vagy a gyümölcs eltartása, feldolgozása és értékesítése.</i> (217. szám.)	10		

A kivándorlásról.

<i>Menjünk Amerikába? vagy: Varjas Pál gazdauram esete.</i> (48. szám.)	06
<i>Aki kicsal, hancfut róka. — Rossz hely az az Ameréka! vagyis az a kérdés, hogy menjünk-e Amerikába?</i> (184-ik szám.)	06

Megrendelhetők a Szent-István-Társulat könyvkiadó-hivatalában Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28.